

Piotr Woźniak

UDZIAŁ PAŃSTW OBJĘTYCH EUROPEJSKĄ POLITYKĄ SĄSIEDZTWA W PROGRAMACH RAMOWYCH BADAŃ

Wprowadzenie

Największe w historii rozszerzenie Unii Europejskiej w 2004 r. zmieniło diametralnie sytuację geopolityczną w Europie. Zmiana granic Unii zmusiła państwa członkowskie do wypracowania stanowiska wobec nowych sąsiadów oraz kwestii ewentualnych dalszych rozszerzeń. To właśnie dalece posunięta ostrożność krajów tzw. starej Unii wobec aspiracji kolejnych krajów do członkostwa w unijnych strukturach stała się impulsem do stworzenia pierwszych propozycji nowych rozwiązań w tym obszarze. W kwietniu 2002 r. Dania i Wielka Brytania zapoczątkowały dyskusję dotyczącą przyszłych wschodnich sąsiadów Unii, tj. Białorusi, Rosji, Mołdawii i Ukrainy, przedstawiając tzw. New Neighbours Initiative. Inicjatywa ta polegała na nadaniu statusu „specjalnych sąsiadów” ww. państwom. W wyniku wewnątrzunijnych dyskusji do inicjatywy tej włączono wkrótce pozaeuropejskie państwa sąsiedzkie regionu morza śródziemnego¹. Starania państw członkowskich skupiły się w tym czasie na wypracowaniu atrakcyjnej alternatywy wobec rozszerzeń, która gwarantowałaby harmonijny rozwój współpracy z nowymi sąsiadami i gwarantowała bezpieczeństwo Unii w jej najbliższym otoczeniu.

Pierwszym dokumentem, w którym sformułowano koncepcję polityki sąsiedztwa, był komunikat Komisji Europejskiej wystosowany do Rady i Parlamentu Europejskiego pt. „Rozszerzona Europa – sąsiedztwo. Nowe ramy dla relacji z naszymi wschodnimi i południowymi sąsiadami” z 11 marca 2003 r. W dokumencie tym przedstawiono katalog środków, które można podjąć w celu pogłębienia współpracy z sąsiadami. Obok przyjęcia regulacji dotyczących handlu, przepływu osób, bezpieczeństwa i pomocy finansowej Komisja rekomendowała również integrację w dziedzinie transportu, energii, sieci telekomunikacyjnych oraz Europejskiej Przestrzeni

¹ T. Kapuśniak, *Wymiar Wschodni Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej*, z. 42, Centrum Europejskie Natolin, Warszawa 2010, s. 22.

Badawczej (European Research Area)². W zakresie współpracy badawczej powołano się tutaj na zapisy Szóstego Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technologicznego, zgodnie z którymi Unia Europejska powinna kontynuować otwarcie Europejskiej Przestrzeni Badawczej w celu integracji ze środowiskami naukowymi krajów sąsiadujących, wykorzystania wyników badań naukowych, stymulowania innowacji oraz rozwoju zasobów ludzkich i potencjału badawczego³. Wspomniany komunikat zainicjował proces konsultacji, w którego wyniku 12 maja 2004 r. Komisja Europejska przedstawiła dokument zatytułowany „Europejska Polityka Sąsiedztwa”, określający podstawowe cele, założenia, zakres i sposób realizacji tejże polityki. W dokumencie tym potwierdzono istotną rolę współpracy naukowej w budowaniu sąsiedzkich relacji i zwrócono uwagę na konieczność podjęcia strukturalnych i instytucjonalnych działań w zakresie budowania wspólnego potencjału badawczego. Działania te miały w założeniu zostać zidentyfikowane i wprowadzone w życie dzięki opracowaniu planów działania dla poszczególnych państw objętych polityką⁴.

Celem Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS) jest poszukiwanie nowej jakości we współpracy z państwami, których członkostwo w Unii Europejskiej nie jest obecnie rozważane. Należy podkreślić, że polityka sąsiedztwa wykracza znacznie poza klasyczne założenia polityki zagranicznej, oferując m.in. pomoc finansową i techniczną czy umożliwiając udział w programach wspólnotowych. Korzyści płynące ze współpracy mają w założeniu zachęcić sąsiadów do podejmowania konkretnych reform politycznych i gospodarczych. Reformy te służą natomiast przeciwdziałaniu zagrożeniom w regionie. Unia Europejska ściśle określa charakter współpracy, ustanawiając w planach działania konkretne cele dla każdego z państw oraz wskazując na sposoby ich realizacji⁵.

Współpraca w zakresie prowadzenia badań naukowych była realizowana z partnerami spoza Unii Europejskiej, w tym z tzw. państwami trzecimi (czyli państwami niestowarzyszonymi), na długo przed ogłoszeniem Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Przykładowo, w ramach Piątego Ramowego Programu Badań 1998–2002 funkcjonował przeznaczony dla państw trzecich program horyzontalny INCO-2 o budżecie

² Communication from the Commission to the Council and the European Parliament; Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours, COM(2003) 104 final, Brussels, 11.03.2003, s. 13.

³ Ibidem.

⁴ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament; European Neighbourhood Policy; Strategy Paper, COM(2004) 373 final, Brussels, 12.05.2004.

⁵ P. Marcinkowska, *Europejska Polityka Sąsiedztwa; Unia Europejska i jej sąsiedzi – wzajemne relacje i wyzwania*, Wydawnictwa UW, Warszawa 2011, s. 34.

475 mln euro⁶. Sformułowanie Europejskiej Polityki Sąsiedztwa potwierdziło zatem istotną rolę wspólnych badań naukowych w rozwijaniu relacji partnerskich z krajami trzecimi. Po raz pierwszy wskazano również na państwa sąsiedzkie jako oddzielną kategorię państw będących potencjalnymi partnerami programów badawczych.

Celem niniejszego artykułu jest analiza roli, jaką programy ramowe badań odgrywają w realizowaniu Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Analiza skupia się przede wszystkim na przejawach aktywności państw objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa w programach ramowych badań. Poprzez przegląd dostępnych źródeł informujących o aktywności ww. państw, aktywności instytucji unijnych oraz przegląd dokumentów wpływających na kształt polityk Unii Europejskiej w artykule podjęto próbę zidentyfikowania zależności pomiędzy wspomnianą polityką a udziałem państw nią objętych w programach ramowych badań. Programy te realizowane są od 1984 r., początkowo w czteroletnich, a od 2007 r. w siedmioletnich perspektywach finansowych. Program ma długą historię związaną z prowadzeniem współpracy międzynarodowej z ośrodkami badawczymi z całego świata. Obecnie realizowany program „Horyzont 2020”, ze swoim budżetem wielkości 80 mld euro, jest bez wątpienia największym w historii Unii Europejskiej w pełni otwartym na współpracę międzynarodową programem badawczym⁷. Sformułowanie Europejskiej Polityki Sąsiedztwa przypada na okres realizacji Szóstego Programu Ramowego (2002–2003), dlatego też zakres niniejszej pracy obejmuje udział państw objętych tą polityką, począwszy od tego programu. Niemniej jednak należy pamiętać, że współpraca krajów ENP (European Neighborhood Policy) w zakresie współpracy naukowo-technicznej poprzedza opracowanie polityki sąsiedztwa. W pierwszej części pracy przedstawiono miejsce programów ramowych w Europejskiej Polityce Sąsiedztwa, analizując treść dokumentów stanowiących podstawę prawną ich funkcjonowania. W kolejnych częściach przedstawiono, jak kształtowały się możliwości udziału państw objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa w kolejnych programach ramowych, począwszy od 2002 r. Główny nacisk położono na analizę instrumentów dostępnych w ramach Siódmego Programu Ramowego, co wynika przede wszystkim z bogatego zasobu danych dotyczących przedmiotu pracy. Wybór ten uzasadnia również fakt, że w przypadku programu „Horyzont 2020”, który rozpoczął się w 2014 r., podjęto decyzję o kontynuacji i rozwinięciu działań zapoczątkowanych w Siódmym Programie Ramowym.

⁶ Impact assessment report on the specific programme International RTD Cooperation Fifth Framework Programme (1998–2002), Brussels 2005, s. 21.

⁷ http://eeas.europa.eu/delegations/china/eu_china/research_innovation/horizon2020/index_en.htm

1. Miejsce programów ramowych badań w Europejskiej Polityce Sąsiedztwa

Po ogłoszeniu w maju 2004 r. dokumentu formułującego podstawowe założenia EPS Komisja Europejska podjęła prace nad opracowaniem nowego instrumentu sąsiedztwa, który miałby służyć finansowaniu działań w ramach polityki. Dnia 1 lipca 2003 r. przedstawiono plan, w którym zaproponowano podzielenie procesu przygotowania instrumentu na dwa etapy. Etap pierwszy, obejmujący lata 2004–2006, miał zostać poświęcony udoskonaleniu współpracy w ramach funkcjonujących już programów pomocowych (chodzi tu o programy INTERREG, PHARE Cross-border Co-operation Programme, Tacis Cross-border Co-operation Programme, CARDS i Meda, z których państwa ENP miały dotychczas możliwość korzystać). W drugim etapie, rozpoczętym po 2006 r., Komisja zamierzała zaproponować nowy prawny i finansowy instrument realizacji polityki⁸. W tym czasie, w trakcie pierwszego etapu prac nad nowym instrumentem, realizowany był Szósty Program Ramowy na rzecz Badań i Rozwoju Technologicznego.

Tabela 1. Udział państw objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa w Szóstym Programie Ramowym (2002–2006)

	Liczba partnerów		Wkład Wspólnot Europejskich przeznaczony dla partnerów	
	zespoły	%	euro	%
Algieria	56	0,075	3 440 543,00	0,021
Armenia	13	0,017	490 661,00	0,003
Azerbejdżan	10	0,013	196 010,00	0,001
Białoruś	22	0,030	1 571 135,00	0,009
Egipt	90	0,121	6 633 959,00	0,040
Gruzja	22	0,030	699 383,00	0,004
Izrael	762	1,024	180 736 374,00	1,085
Jordania	50	0,067	3 982 425,00	0,024
Liban	50	0,067	3 905 444,00	0,023
Libia	0	0,000	0,00	0,000
Maroko	128	0,172	11 479 920,00	0,069
Mołdawia	17	0,023	749 649,00	0,004
Palestyna	0	0,000	0,00	0,000
Syria	24	0,032	1 247 241,00	0,007

⁸ Communication from the Commission; Paving the way for a New Neighbourhood Instrument, COM(2003) 393 final, Brussels, 1.07.2003.

	Liczba partnerów		Wkład Wspólnot Europejskich przeznaczony dla partnerów	
	zespoły	%	euro	%
Tunezja	111	0,149	8 303 849,00	0,050
Ukraina	107	0,144	6 836 826,00	0,041
Suma	1462	1,965	230 273 419,00	1,382
Ogółem	74400	100,000	16 665 265 137,00	100,000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: FP6 Final Review: Subscription, Implementation, Participation, Brussels, June 2008.

Z uwagi na to, że został on opracowany przed sformułowaniem pierwszych założeń EPS, nie traktował państw sąsiedzkich jako państw oddzielnej kategorii. Do celów statystycznych klasyfikowane one były jako „kraje trzecie” i stowarzyszone (Izrael). Ich udział w projektach Szóstego Programu Ramowego był jednak niewielki i objął zaledwie 1,38% budżetu programu.

W związku z trwającymi przygotowaniem do kolejnego, Siódmego Programu Ramowego (2007–2013) oraz z pracami nad opracowaniem instrumentów polityki sąsiedztwa pojawiło się pytanie o miejsce programów ramowych w nowej polityce. Istotnym dokumentem odnoszącym się do uczestnictwa państw objętych ENP w programach wspólnotowych był Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczący ogólnej koncepcji umożliwienia krajom partnerskim objętym Europejską Polityką Sąsiedztwa uczestnictwa w agencjach i programach Wspólnoty z dnia 4 grudnia 2006 r. Dokument ten stanowi szczegółowy przegląd istniejących agencji i programów i służy ocenie możliwości osiągnięcia postępów w poszczególnych dziedzinach. Rozważa także różne koncepcje tego rodzaju współpracy. Komisja uznała, że dla każdego programu z osobna konieczne będzie podjęcie decyzji co do tego, czy uczestnictwo krajów objętych EPS finansowane będzie przez nie same, czy z budżetu UE (z finansowych zasobów własnych danego programu, o ile jest to przewidziane w odnośnej podstawie prawnej, albo z przeznaczonych na ten cel funduszy w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa). Nie wypracowano zatem jednolitego sposobu finansowania udziału państw objętych EPS w programach wspólnotowych. Komunikat zwraca uwagę na to, że Siódmy Program Ramowy w dziedzinie badań naukowych przewiduje już możliwość finansowania organizacji z krajów partnerskich objętych EPS w ramach zasobów własnych programu. Wynika to z formuły programu, która obejmuje specjalne możliwości włączania do niego osób oraz organów z krajów trzecich, w tym krajów partnerskich objętych EPS⁹. Należy

⁹ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczący ogólnej koncepcji umożliwienia krajom partnerskim objętym Europejską Polityką Sąsiedztwa uczestnictwa w agencjach i programach Wspólnoty, Bruksela, 4.12.2006, COM(2006) 724 final.

zatem uznać, iż opracowanie Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa oraz dyskusje na temat udziału państw objętych EPS w agencjach i programach wspólnotowych nie wpłynęły w sposób znaczący na formę uczestnictwa tych krajów w Siódmym Programie Ramowym badań. W oparciu o wspomniany komunikat Komisji z dnia 4 grudnia 2006 r. można wnioskować, że programy ramowe badań zostały włączone do Europejskiej Polityki Sąsiedztwa jako już dostępne, funkcjonujące rozwiązania, niewymagające specjalnych modyfikacji.

Przeгляд dokumentów strategicznych Europejskiej Polityki Sąsiedztwa zdaje się potwierdzać uzupełniającą rolę programów ramowych w prowadzeniu tejże polityki w stosunku do rozwiązań dedykowanych. Do dnia dzisiejszego przyjętych zostało dwanaście planów działania, których celem jest ustalenie agendy dla politycznych i ekonomicznych reform w krajach ENP w horyzoncie czasowym obejmującym okres od trzech do pięciu lat. Plany zostały przyjęte i obowiązują dla takich krajów, jak: Armenia, Azerbejdżan, Egipt, Gruzja, Izrael, Jordan, Liban, Mołdawia, Maroko, Palestyna, Tunezja i Ukraina. Wszystkie z przyjętych dokumentów odnoszą się do roli programów ramowych w wypełnianiu założeń polityki sąsiedztwa. W przypadku większości dokumentów są to jednak ogólne zapisy i rekomendacje, zachęcające kraje partnerskie do integracji z Europejskim Obszarem Badawczym i programami ramowymi. Zalecenia dotyczą między innymi przyjęcia odpowiedniej strategii informacyjnej skierowanej do podmiotów prowadzących działalność badawczą w krajach EPS oraz zachęcają do prowadzenia dialogu w celu ustalenia priorytetów współpracy dla konkretnych państw. Wiele planów działania zaleca wspieranie integracji w ramach wymian naukowych wysokiego szczebla poprzez wzmocnienie udziału danego państwa sąsiedzkiego w programie „Maria Skłodowska-Curie”¹⁰. Jest to jedna z dostępnych krajom EPS form partycypacji w programach ramowych. Program ten, w całości poświęcony wzmocnieniu potencjału ludzkiego w obszarze badań i technologii, dysponował w latach 2007–2014 budżetem w wysokości 4,7 mld euro, mieszcząc się w ramach Siódmego Programu Ramowego w obszarze „Ludzie”¹¹. Plany działania Ukrainy¹² i Jordanii¹³ zawierają dodatkowo odwołanie do udziału tych państw w projektach IncoNet i inicjatywie ERA-WIDE, czyli w ramach przeznaczonych dla państw trzecich instrumentów Siódmego Programu Ramowego.

¹⁰ Zob. EU/Armenia Action Plan, EU/Azerbaijan Action Plan, http://eeas.europa.eu/enp/documents/action-plans/index_en.htm [dostęp 23.01.2015].

¹¹ http://cordis.europa.eu/fp7/people/home_pl.html

¹² http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/2010_eu_ukraine_association_agenda_en.pdf [dostęp 23.01.2015].

¹³ http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/action_plans/2013_jordan_action_plan_en.pdf [dostęp 23.01.2015].

Temat udziału państw ENP w Siódmym Programie Ramowym był również kilkakrotnie poruszany w komunikatach Komisji Europejskiej dotyczących działań podejmowanych na rzecz wzmocnienia polityki sąsiedztwa oraz rozwijania Partnerstwa Wschodniego. W przypadku polityki sąsiedztwa na uwagę zasługuje komunikat Komisji z dnia 22 listopada 2005 r., zgodnie z którym integracja państw sąsiedzkich z Europejskim Obszarem Badawczym oraz ich udział w programach ramowych ma służyć zintegrowaniu naukowców zajmujących się w przeszłości badaniami nad bronią masowego rażenia z międzynarodowym środowiskiem naukowym i wykorzystaniu ich wrażliwej wiedzy do celów cywilnych¹⁴. Takie podejście wpisuje się w jeden z celów EPS, którym jest przenoszenie polityki wewnętrznej UE „na zewnątrz”, aby wspierać stabilność i bezpieczeństwo w krajach sąsiadujących. Jeżeli zaś chodzi o współpracę w ramach Partnerstwa Wschodniego, to należy zwrócić uwagę na komunikat Komisji Europejskiej z dnia 15 maja 2012 r. W komunikacie tym zadeklarowano chęć wsparcia dla wschodnich krajów partnerskich, które miało polegać na pomocy w wypełnieniu wstępnych warunków prawnych dla udziału w agencjach i programach. Wsparcie miało obejmować także pokrycie części kosztów związanych z tym udziałem¹⁵.

Udział w programach wspólnotowych krajów objętych ENP stanowi jeden z fundamentów polityki sąsiedztwa. Pośród różnych dostępnych krajom ENP programów współpraca w zakresie realizacji badań naukowych powinna zajmować szczególne miejsce. Służy ona bowiem nie tylko pogłębieniu integracji, ale przynosi również obopólne korzyści w postaci transferu wiedzy pomiędzy zaangażowanymi stronami. Bez wątpienia wpisała się ona na stałe w katalog instrumentów wykorzystywanych przez Unię Europejską do realizacji polityki zagranicznej, w tym zwłaszcza Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Trudno jednak ocenić, czy opracowanie EPS wpłynęło w znaczący sposób na udział krajów sąsiedzkich w projektach badawczych Siódmego Programu Ramowego. Żeby znaleźć odpowiedź na to pytanie, należy przyjrzeć się bliżej instrumentom skierowanym do państw ENP w ramach Siódmego Programu Ramowego.

¹⁴ Communication to the Commission; Implementing and promoting the European Neighbourhood Policy, Annex 2: Commission Commitments, SEC(2005) 1521, Brussels, 22.11.2005.

¹⁵ Joint communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of The Regions Eastern Partnership; A Roadmap to the autumn 2013 Summit; JOIN(2012) 13 final; Brussels, 15.05.2012.

2. Udział państw objętych EPS w Siódmym Programie Ramowym w zakresie badań na lata 2007–2013

Rozporządzenie (WE) nr 1906/2006 z dnia 18 grudnia 2006 r. ustanawiające zasady uczestnictwa w Siódmym Programie Ramowym nie nadawało państwom EPS oddzielnego statusu uczestnika. Co za tym idzie, państwa objęte EPS mogły co do zasady uczestniczyć w programie na jeden spośród trzech dostępnych dla nich statusów:

- a) „państwo trzecie” oznaczało państwo, które nie jest państwem członkowskim;
- b) „państwo stowarzyszone” oznaczało państwo trzecie, które jest stroną umowy międzynarodowej ze Wspólnotą, na mocy której, lub na podstawie której, wnosi ono wkład finansowy do całości lub części Siódmego Programu Ramowego;
- c) „partnerski kraj współpracy międzynarodowej” (International Cooperation Partner Countries, ICPC) oznaczał państwo trzecie, które Komisja Europejska klasyfikuje w grupie państw o niskich dochodach, dolnej strefie dochodów średnich lub górnej strefie dochodów średnich, i które zostało wymienione jako takie w programie prac¹⁶.

W praktyce wszystkie państwa ENP z wyjątkiem Izraela (państwo stowarzyszone) otrzymały status partnerskich krajów współpracy międzynarodowej, spośród których wydzielono dwie kategorie regionalne: Europa Wschodnia i Azja Centralna (Eastern Europe and Central Asia, EEAC) oraz Śródziemnomorskie Kraje Partnerskie (Mediterranean Partner Countries, MPC). Zgodnie z wspomnianym Rozporządzeniem (WE) nr 1906/2006 podmioty prawne, które mają siedzibę w kraju partnerskim współpracy międzynarodowej, mogą otrzymać wsparcie finansowe wspólnoty (art. 29, ust. 1a). Oznacza to możliwość realizowania dofinansowanych przez Unię Europejską projektów pod warunkiem spełnienia określonych kryteriów. Państwa EPS klasyfikowane jako ICPC miały dwie drogi do prowadzenia tzw. działań pośrednich w ramach Siódmego Programu Ramowego, czyli działań w zakresie badań i innowacji, którym Unia zapewnia wsparcie finansowe i które są podejmowane przez uczestników:

- a) uczestnictwo w projekcie, który spełnia wymogi minimalne w rozumieniu art. 5 Rozporządzenia (WE) nr 1906/2006, czyli w przypadku, w którym minimalna liczba uczestników wynosi trzy podmioty prawne, z których każdy musi mieć siedzibę w państwie członkowskim lub państwie stowarzyszonym, przy czym

¹⁶ Rozporządzenie (WE) nr 1906/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. ustanawiające zasady uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uczelni wyższych w działaniach prowadzonych w ramach Siódmego Programu Ramowego oraz zasady upowszechniania wyników badań (2007–2013).

- podmioty te nie muszą mieć siedziby w różnych państwach członkowskich lub państwach stowarzyszonych;
- b) uczestnictwo w projekcie klasyfikowanym jako „działania pośrednie dotyczące szczegółowych inicjatyw w zakresie współpracy przeznaczonych dla krajów partnerskich współpracy międzynarodowej”, spełniającym wymogi art. 4 Rozporządzenia (WE) nr 1906/2006; w takim projekcie minimalna liczba uczestników wynosiła cztery podmioty prawne, przy czym przynajmniej dwa podmioty prawne musiały mieć siedzibę w państwie członkowskim lub państwie stowarzyszonym (w różnych państwach); jednocześnie przynajmniej dwa podmioty prawne musiały mieć siedzibę w krajach partnerskich współpracy międzynarodowej (również w różnych państwach)¹⁷.

Tabela 2. Udział państw objętych EPS w Siódmym Programie Ramowym

Status państwa w 7FP	Nazwa państwa	Status dochodu	
Państwa stowarzyszone	Izrael	nie dotyczy	
INTERNATIONAL COOPERATION PARTNER COUNTRIES (ICPC)	EASTERN EUROPE AND CENTRAL ASIA (EEAC)	Armenia	NŚ
		Azerbejdżan	NŚ
		Białoruś	NŚ
		Gruzja	NŚ
		Mołdawia	NŚ
		Ukraina	NŚ
	MEDITERRANEAN PARTNER COUNTRIES (MPC)	Algieria	NŚ
		Egipt	NŚ
		Jordania	NŚ
		Liban	WŚ
		Libia	WŚ
		Maroko	NŚ
		Palestyna	NŚ
		Syria	NŚ
Tunezja	NŚ		
NŚ – niższy – średni dochód			
WŚ – wyższy – średni dochód			

^aOd 1 stycznia 2012 r. Mołdawia posiada status państwa stowarzyszonego z Siódmym Programem Ramowym.

Źródło: Opracowanie własne.

Przyjęcie powyższego rozwiązania oznaczało obniżenie wymogów organizacyjnych dla projektów realizowanych z udziałem państw ICPC. Rozwiązanie takie

¹⁷ Ibidem.

miało w założeniu ułatwić dostęp do środków na badania i rozwój w tych krajach. Dzięki wprowadzeniu specjalnej kategorii działań pośrednich możliwe było już realizowanie projektu przy zaangażowaniu dwóch partnerów z dwóch różnych krajów ICPC oraz dwóch różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych. Rozwiązanie takie mogło potencjalnie wzmocnić rolę partnerów z krajów ICPC w aplikowaniu o środki, ponieważ nie musieli polegać wyłącznie na potencjale naukowym i organizacyjnym podmiotów z państw członkowskich. Przykładowo, po uzyskaniu przez Mołdawię statusu państwa stowarzyszonego możliwe było (przynajmniej teoretycznie) ubieganie się o dofinansowanie projektu przez zespół złożony z podmiotów pochodzących wyłącznie z państw objętych EPS (dwa państwa stowarzyszone: Izrael, Mołdawia + dwa państwa ICPC: Algieria, Azerbejdżan). Zgodnie z obowiązującymi przepisami kraje ICPC mogły nawet pełnić rolę koordynatora w realizowanych działaniach pośrednich.

Poza dostępem do standardowych projektów dofinansowywanych w ramach Siódmego Programu Ramowego członkowie państw objętych ENP uzyskali również dostęp do innych instrumentów możliwych do wykorzystania w programie. Przykładem takiego instrumentu były granty dostępne w ramach programu szczegółowego „Pomysły” (Ideas), wdrażanego przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych (European Research Council, ERC). Program oferował granty badawcze dla naukowców spoza państw Unii Europejskiej, którzy zamierzali prowadzić swoje badania na terenie państw członkowskich lub stowarzyszonych. Od 2007 r. ERC dofinansowała ponad 4500 projektów. Powodzenie instrumentu zadecydowało o jego kontynuacji w ramach pierwszego filaru programu „Horyzont 2020”. Budżet ERC na lata 2014–2020 wynosi 13,1 mld euro, co stanowi wzrost o 60% w stosunku do budżetu w ramach Siódmego Programu Ramowego¹⁸.

Obok działań realizowanych przez ERC kolejnym dostępnym dla krajów trzecich szczególnym instrumentem Siódmego Programu Ramowego był szczegółowy program „Ludzie”, realizowany poprzez działania „Maria Skłodowska-Curie”. Program ten, w całości poświęcony wzmocnieniu potencjału ludzkiego w obszarze badań i technologii, miał znaczący budżet całkowity rozłożony na siedem lat do 2013 r. w wysokości ponad 4,7 mld euro¹⁹. Program przewidywał międzynarodowe stypendia przyjazdowe mające na celu przyciągnięcie wysoko wykwalifikowanych naukowców z państw trzecich do państw członkowskich i państw stowarzyszonych w celu pogłębienia przez nich wiedzy na rzecz Europy oraz rozbudowania kontaktów na wysokim szczeblu. Dodatkowo program przewidywał możliwość dofinansowania

¹⁸ <http://erc.europa.eu/about-erc/facts-and-figures>

¹⁹ http://cordis.europa.eu/fp7/people/home_pl.html

partnerstwa między kilkoma organizacjami badawczymi w Europie oraz jedną lub więcej organizacjami w:

- państwach objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa,
- państwach, z którymi Wspólnota podpisała porozumienie o współpracy naukowo-technicznej.

Wspomniane partnerstwo mogło obejmować m.in. organizację konferencji przynoszących wzajemne korzyści i innych wydarzeń, jak również rozwój systematycznej wymiany dobrych praktyk mających bezpośredni wpływ na kwestie dotyczące zasobów ludzkich w dziedzinie badań i rozwoju²⁰.

Spośród dostępnych w ramach Siódmego Programu Ramowego programów szczegółowych najwięcej możliwości, jeżeli chodzi o wsparcie dla krajów trzecich, oferował program „Możliwości” (Capacities). W programie sformułowano trzy główne typy akcji, za których pośrednictwem zaangażowane strony miały rozwijać międzynarodową współpracę naukową:

- a) koordynacja współpracy naukowo-technicznej dwóch regionów, w tym wyznaczenie priorytetów i określanie polityk w dziedzinie współpracy naukowo-technicznej;
- b) dwustronna koordynacja w celu wzmocnienia i rozwijania partnerstwa w zakresie współpracy naukowo-technicznej;
- c) wspieranie koordynacji krajowych polityk i działań państw członkowskich i państw stowarzyszonych w dziedzinie międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej²¹.

W ramach koordynacji współpracy dwóch regionów (lit. a) program zakładał prowadzenie dialogu w zakresie współpracy naukowo-technicznej na wielu poziomach. Projekty miały być ukierunkowane konkretnie na priorytety wyznaczone w trakcie dialogu w ramach forów regionalnych. Zaproszenia do składania wniosków miały być skierowane do poszczególnych regionów lub grup krajów partnerskich w zakresie współpracy międzynarodowej (ICPC). Akcje te były realizowane w ramach projektów IncoNet. W przypadku dwustronnej koordynacji (lit. b) celem planowanych działań było wzmocnienie współpracy pomiędzy UE a krajami, z którymi podpisano umowę o współpracy naukowo-technicznej lub które były w procesie jej negocjowania. Akcje te były prowadzone w ramach projektów BILAT. Ostatni typ akcji dotyczący wspierania koordynacji polityk krajowych (lit. c) miał wzmocnić

²⁰ Decyzja Rady z dnia 19 grudnia 2006 r. dotycząca programu szczegółowego „Ludzie”, wdrażającego Siódmy Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) (2006/973/WE).

²¹ Decyzja Rady z dnia 19 grudnia 2006 r. dotycząca programu szczegółowego „Możliwości”, wdrażającego Siódmy Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) (tekst mający znaczenie dla EOG) (2006/974/WE).

wydajność i wpływ trwających ówczesnie dwustronnych inicjatyw, realizowanych przez państwa członkowskie i kraje partnerskie w zakresie współpracy międzynarodowej. Działanie to było realizowane w ramach projektów ERA-NET i nie było bezpośrednio skierowane do krajów objętych ENP²².

Spośród projektów IncoNet na uwagę zasługują cztery skierowane w pierwszej kolejności do krajów objętych ENP: IncoNet przeznaczony dla krajów Europy Wschodniej, Azji Centralnej i Kaukazu oraz MIRA (obejmujący kraje śródziemnomorskie). Projekt IncoNet EECA – pierwszy z projektów IncoNet – został zrealizowany w latach 2008–2012. Jego rezultaty to m.in. pięć konferencji dotyczących polityki dla regionu, liczne szkolenia w krajach Europy Wschodniej i Kaukazu, raporty analityczne dotyczące przedsięwzięć politycznych oraz biała księga na temat szans i wyzwań współpracy naukowo-technicznej pomiędzy UE a EECA²³. Projekt obejmował wsparciem również większe kraje regionów, tj. Ukrainę i nieobjętą ENP Rosję. Jednym z rezultatów projektu było utworzenie platformy wymiany informacji incrEAST, służącej intensyfikacji współpracy międzynarodowej w dziedzinie nauki, technologii i innowacji pomiędzy Unią Europejską a krajami Europy Wschodniej, Azji Środkowej i Kaukazu Południowego. Serwis internetowy incrEAST stał się stałym narzędziem networkingowym dla organizacji badawczych, podmiotów politycznych i osób prywatnych z krajów objętych projektem. Działania IncoNet EECA znalazły kontynuację w projekcie IncoNet CA/S.C. (Central Asia/South Caucas), realizowanym w latach 2010–2013, w którym główny nacisk położono na aktywizację mniejszych krajów regionu²⁴. Kolejny projekt IncoNet skierowany do krajów ENP dotyczył Partnerstwa Wschodniego (IncoNetEaP). Jego realizacja rozpoczęła się we wrześniu 2013 r. i przewidziana została na trzydzieści sześć miesięcy. W przypadku tego projektu wyraźny nacisk położono na wyzwania społeczne, które zostały uznane za przedmiot wspólnego zainteresowania zaangażowanych regionów, a mianowicie zmiany klimatu, kwestie energii i zdrowia²⁵. Projekt stanowi pomost między Siódmym Programem Ramowym a jego kontynuacją w postaci programu „Horyzont 2020” na lata 2014–2020²⁶.

Kraje sąsiedzkie UE z regionu Morza Śródziemnego mogły skorzystać ze wsparcia w ramach projektu IncoNet MIRA (Mediterranean Innovation and Research Coordination Action). Uruchomiony w 2008 r. MIRA jest platformą dialogu i działania, zachęcającą do rozwoju współpracy naukowej i technologicznej kraje UE należące

²² Ibidem.

²³ <http://www.inco-eap.net/en/99.php>

²⁴ http://cordis.europa.eu/project/rcn/94267_pl.html

²⁵ <http://www.inco-eap.net/en/408.php>

²⁶ http://www.inco-eap.net/_media/IncoNet_EaP_leaflet_web.pdf

do regionu objętego projektem. Projekt objął siecią 30 partnerów z 20 krajów. Miał na celu podniesienie świadomości uczestników na temat możliwości współpracy w ramach Siódmego Programu Ramowego, co miało zostać osiągnięte poprzez organizację specjalnych warsztatów i szkoleń²⁷. Działania podjęte w ramach projektu MIRA pozwoliły na określenie wspólnych priorytetów naukowych regionu i UE oraz dostarczyły analizy mocnych stron infrastruktury naukowo-badawczej w regionie Morza Śródziemnego. Efekty tych działań wzbogaciły dyskusję na temat powołania specjalnej strefy innowacji EMIS (Euro-Mediterranean Innovation Space)²⁸.

W ramach projektów dwustronnej koordynacji (BILAT) nawiązano współpracę z następującymi krajami objętymi ENP: Ukraina (BILAT-UKR), Egipt (ShERACA), Maroko (M2ERA), Tunezja (ETC). Projekty skupiały się przede wszystkim na działaniach informacyjnych skierowanych do społeczności naukowej, interesariuszy i szerokiego odbiorcy. Polegały również na wymianie dobrych praktyk w zakresie współpracy naukowej, budowaniu platform służących wymianie wiedzy i networkingowi oraz rozpoznaniu potencjału i potrzeb naukowców z krajów objętych projektami. Najczęściej formułowanym celem dla ww. projektów było zwiększenie udziału partnerów z krajów ENP w projektach realizowanych w ramach Siódmego Programu Ramowego.

Program Pracy (Work Programme) na rok 2010 dla programu szczegółowego „Możliwości” Siódmego Programu Ramowego uwzględnił nowe działanie – „Integracja krajów sąsiedzkich Europy z ERA: działanie ERA-WIDE”. Zgodnie z treścią Programu Pracy działanie to zostało przygotowane z myślą o promowaniu współpracy naukowej krajów objętych ENP z krajami Unii Europejskiej. Miało ono również na celu przygotowanie tych krajów na możliwość podpisania umowy stowarzyszeniowej z programami ramowymi w przyszłości. Aktywności przewidziane w projekcie to:

- networking pomiędzy ośrodkami badawczymi w państwach członkowskich lub krajach stowarzyszonych w celu upowszechnienia informacji naukowej, identyfikacji partnerów i realizacji wspólnych przedsięwzięć;
- opracowanie modułów szkoleniowych do budowania kompetencji i ułatwienia udziału w Siódmym Programie Ramowym;
- opracowanie strategii dla ośrodków naukowych w celu zwiększenia ich możliwości, w szczególności w zasięgu regionalnym, oraz dostosowania ich działalności do potrzeb społeczno-gospodarczych ich państwa i regionu²⁹.

²⁷ <http://www.miraproject.eu/project-mira/activities>

²⁸ <http://www.miraproject.eu/euro-mediterranean-innovation-space>

²⁹ Work Programme 2010, Capacities, Part 7, Activities of International Cooperation [European Commission C(2009) 5905 of 29 July 2009].

Budżet ERA-WIDE na 2010 r. wynosił 7,5 mln euro i był największy spośród budżetów poszczególnych działań w ramach projektów współpracy międzynarodowej programu szczegółowego „Możliwości”. Działanie było ujęte również w Programie Pracy na rok 2011 z budżetem 15 mln euro. Projekty były realizowane osobno dla dwóch regionów: region 1 – Europa Wschodnia i Kaukaz Południowy: Mołdawia, Gruzja, Ukraina, Białoruś, Armenia, Azerbejdżan; region 2 – kraje śródziemnomorskie: Maroko, Algieria, Tunezja, Libia, Egipt, Jordania, Palestyna, Liban, Syria.

Tabela 3. Liczba podpisanych umów w ramach Siódmego Programu Ramowego z krajami ENP (2007 – styczeń 2014)

FP7 Szczegółowy program	Współpraca		Możliwości		Podpisane umowy
	projekty zgłoszone	projekty wybrane	projekty zgłoszone	projekty wybrane	
Algieria	138	25	53	13	29
Armenia	100	15	52	17	32
Azerbejdżan	66	10	46	10	21
Białoruś	153	20	71	13	37
Egipt	498	67	127	30	95
Gruzja	139	25	82	20	45
Izrael	–	–	–	–	–
Jordania	143	15	73	26	36
Liban	129	13	45	11	19
Libia	20	3	20	2	2
Mołdawia	129	16	57	16	33
Maroko	386	76	104	25	95
Palestyna	59	8	29	10	20
Syria	53	12	24	5	14
Tunezja	341	65	101	28	84
Ukraina	619	101	162	28	131
Suma	1206	187	470	104	693

Źródło: Opracowanie własne.

Mimo podjęcia szeregu działań mających na celu zwiększenie udziału krajów objętych ENP w Siódmym Programie Ramowym badań trudno stwierdzić, czy przyniosły one oczekiwane efekty. Ogólny udział projektów realizowanych z udziałem państw ENP nie zwiększył się znacznie w stosunku do ogólnej liczby projektów Siódmego Programu Ramowego w porównaniu z Szóstym Programem Ramowym. Do końca 2012 r. zgłoszono w ramach dwóch programów szczegółowych („Współpraca”

i „Możliwości”) łącznie 71 664 projektów³⁰. Natomiast do końca 2013 r. liczba wszystkich projektów zgłoszonych w ramach ww. dwóch programów szczegółowych z udziałem państw ENP, wyłączając Izrael, wynosiła 1206.

Skuteczność we wnioskowaniu o środki na dofinansowanie projektów była zróżnicowana pomiędzy krajami objętymi ENP i wynosiła przykładowo 21,4% w przypadku Izraela, 17,3% – Egiptu, 22,1% – Jordanii, 17,1% – Mołdawii, 23,0% – Maroka, 18,5% – Tunezji i 19,8% – Ukrainy. Można uznać, że średnia skuteczność w pozyskiwaniu środków dla krajów ENP nie odbiegała znacząco od średniej dla krajów UE (21,7%) czy średniej dla wszystkich krajów uczestniczących w programach ramowych (21,8%).

3. Miejsce państw objętych EPS w programie „Horyzont 2020”

Program „Horyzont 2020”, będący kontynuacją Siódmego Programu Ramowego, utrzymał podstawowe założenia dotyczące współpracy z państwami trzecimi. Współpraca międzynarodowa w dalszym ciągu jest jednym z głównych tematów programu. Jednocześnie „Horyzont 2020” wprowadził kilka wartych odnotowania niuansów. Przede wszystkim kwestia polityki sąsiedztwa pojawiła się po raz pierwszy w dokumencie horyzontalnym programu ramowego. W Załączniku nr 1 do decyzji Rady z dnia 3 grudnia 2013 r. ustanawiającym program „Horyzont 2020”, w którym zostały przedstawione ogólne kierunki działań programu, wskazano, iż centralnym punktem współpracy międzynarodowej w programie będzie współpraca z trzema głównymi grupami krajów, obejmującymi:

- gospodarki uprzemysłowione i wschodzące,
- kraje objęte procesem rozszerzenia i polityką sąsiedztwa,
- kraje rozwijające się³¹.

W dokumencie stwierdza się również, że w programie „Horyzont 2020” zachowana zostanie zasada ogólnej otwartości dla państw trzecich. Rozwiązanie to zostało utrzymane, gdyż zdaniem Komisji otwarcie się na kraje trzecie w przypadku badań naukowych i innowacji jest źródłem znaczących korzyści. Ponadto wskazano, iż

³⁰ Sixth FP7 Monitoring Report, 7 August 2013.

³¹ Decyzja Rady z dnia 3 grudnia 2013 r. ustanawiająca program szczegółowy wdrażający program „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) i uchylająca decyzje 2006/971/WE, 2006/972/WE, 2006/973/WE, 2006/974/WE i 2006/975/WE (tekst mający znaczenie dla EOG) (2013/743/UE).

w ramach programu realizowane będą liczne ukierunkowane działania charakteryzujące się strategicznym podejściem do kwestii współpracy międzynarodowej, oparte na wspólnym interesie, wspólnych priorytetach i wzajemnych korzyściach oraz zachęcające do koordynacji i synergii z działaniami państw członkowskich. Można z tego wnioskować, że tendencja do organizowania inicjatyw i konkursów skierowanych do konkretnych państw lub regionów zostanie utrzymana w przypadku programu „Horyzont 2020”.

W planie pracy na lata 2014–2015 programu „Horyzont 2020” sformułowano również listę państw, które mogą ubiegać się o dofinansowanie. W pierwszej kolejności są to państwa członkowskie Unii Europejskiej wraz z departamentami zamorskimi, kraje i terytoria zamorskie (OCT) powiązane z państwami członkowskimi, kraje stowarzyszone z programem „Horyzont 2020” oraz pozostałe wymienione kraje, o ile ich udziału konkurs nie wyklucza³². Do tej pory umowy stowarzyszające z programem „Horyzont 2020” podpisały dwa kraje objęte ENP: Mołdawia i Izrael, natomiast Ukraina zakończyła negocjacje (umowa oczekuje na podpisy stron)³³. Pozostałe kraje ENP zostały wymienione we wspomnianym załączniku jako kraje uprawnione do otrzymania dofinansowania do programu pracy na lata 2014–2015.

Spośród dostępnych instrumentów znanych państwom objętym ENP ze współpracy w ramach Siódmego Programu Ramowego program „Horyzont 2020” kontynuuje działania „Maria Skłodowska-Curie”. Stanowią one część pierwszego z trzech priorytetów programu, który nosi nazwę „Doskonała Baza Naukowa” (Excellence in Science). Pozostałe działania mają być realizowane zgodnie z nowym podejściem dla współpracy międzynarodowej. Zakłada ono prowadzenie ukierunkowanych akcji, przyjmujących formę:

- a) tematyczną – identyfikowanie działań międzynarodowych w oparciu o polityczną agendę Unii Europejskiej,
- b) zróżnicowanych akcji dla różnych krajów/regionów w celu dotarcia do partnerów,
- c) dedykowanych przekrojowych akcji³⁴, przewidzianych zwłaszcza w ramach priorytetu 3 Wyzwania Społeczne (Societal Challenges) w wyzwaniu szóstym – Europe in a changing world – Inclusive, innovative and reflective societies.

Strategia programu przewiduje również tworzenie wieloletnich map drogowych dla współpracy z kluczowymi krajami partnerskimi i regionami. W przypadku polityki

³² Horizon 2020 Work Programme 2014–2015; 19. General Annexes [European Commission Decision C(2014) 4995 of 22 July 2014].

³³ Stan na 12 stycznia 2015 r.

³⁴ Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Enhancing and Focusing EU international cooperation in research and innovation: A strategic approach (Text with EEA relevance), SWD(2012) 258 final, Brussels, 14.09.2012, COM(2012) 497 final.

sąsiedztwa ma to zaowocować rozwijaniem Wspólnej Przestrzeni Wiedzy i Innowacji, w tym poprawą kompetencji w zakresie badań i innowacji w krajach objętych ENP. Nową odpowiedzią programu na zmieniające się sąsiedztwo jest utworzenie i rozwój Wspólnej Przestrzeni Wiedzy i Innowacji (Common Knowledge and Innovation Space, CKIS). Zgodnie z komunikatem Komisji Europejskiej i Wysokiego Przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, UE zaprasza kraje sąsiedzkie do współpracy w celu rozwijania wspólnej przestrzeni. Przestrzeń ta ma zintegrować funkcjonujące już narzędzia współpracy, obejmujące dialog polityczny, rozwój potencjału na poziomie krajowym i regionalnym, współpracę w zakresie badań i innowacji, a także zwiększenie mobilności studentów i naukowców³⁵.

Podsumowanie

Programy ramowe badań bez wątpienia stanowią ważny przejaw współpracy państw objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa z krajami Unii Europejskiej. Po opracowaniu podstawowych założeń polityki w 2004 r. aktywność państw ENP w ramach programów ramowych znalazła się w obszarze zainteresowania tej polityki. Zidentyfikowanie konkretnych zależności pomiędzy polityką sąsiedztwa a udziałem państw objętych w programach ramowych może jednak nastroić trudności. Warto zwrócić uwagę na to, że dokumenty prawne ustanawiające politykę sąsiedztwa nie uprzywilejowały pozycji państw ENP w programach ramowych w stosunku do pozostałych państw trzecich – ich pozycja w Siódmym Programie Ramowym była równa z pozycją pozostałych partnerskich krajów współpracy międzynarodowej (ICPC). Trudno również stwierdzić, czy podejmowane w ramach Siódmego Programu Ramowego inicjatywy zmierzające do pogłębienia współpracy z krajami ENP przyniosły spodziewany efekt. Wątpliwości te może potwierdzać fakt, że liczba krajów stowarzyszonych z programem „Horyzont 2020” nie wzrosła w stosunku do Siódmego Programu Ramowego – w obu przypadkach są to zaledwie dwa kraje. Być może jest to spowodowane tym, że programy ramowe nie są podstawowym instrumentem polityki sąsiedztwa. Można uznać, że ze względu na swój otwarty dla krajów trzecich charakter zostały one po prostu włączone w obszar zainteresowania tej polityki i są jej ważnym, ale nie kluczowym elementem. Na potwierdzenie tej tezy

³⁵ Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions; A new response to a changing neighbourhood, Brussels, 25.05.2011, COM(2011) 303 final.

warto przytoczyć przykład dotyczący wykorzystania środków z ENPI przedstawiony w raporcie ewaluacyjnym działań współpracy międzynarodowej w Siódmym Programie Ramowym. W raporcie wskazano, że w przygotowanych dla krajów ENP planach działania jednym z priorytetów jest często rozwój współpracy naukowo-technicznej. Część środków z ENPI może, przynajmniej w teorii, zostać przeznaczona na ten cel. W praktyce kraje objęte ENP wybierają inne potrzeby, które mogą zostać zaspokojone dzięki środkom pomocowym. Można zatem wnioskować, że rozwój współpracy naukowo-technicznej nie jest jedną z najpilniejszych potrzeb krajów objętych ENP, na które mogą przeznaczyć pomoc unijną³⁶. W tym kontekście warto byłoby zbadać, czy niska aktywność państw ENP w programach ramowych nie wynika z niskiego rozwoju ich bazy naukowo-technicznej, a co za tym idzie, czy kraje te są w stanie wykorzystać możliwości, jakie stwarza udział w programach ramowych badań.

Pomimo opisanych trudności w ocenie wymiernych efektów polityki sąsiedztwa w omawianym zakresie, nie ma wątpliwości co do tego, że opracowanie polityki przełożyło się na szereg dedykowanych krajom ENP akcji realizowanych w ramach programów ramowych. W rezultacie zainicjowano dyskusję na temat rozwoju współpracy na poziomach krajowych i regionalnych, przeprowadzono liczne szkolenia i konferencje, utworzono także specjalne strefy współpracy naukowej, takie jak EMIS czy CKIS. Kraje ENP zaistniały jako oddzielna kategoria państw, do której kierowane były dedykowane nabory. Program „Horyzont 2020” kontynuuje obecnie działania związane z rozwojem współpracy naukowo-technicznej z krajami objętymi ENP. Świadczy to o tym, że Komisja Europejska jest przekonana o zasadności tych działań. Być może efekty działań zainicjowanych w ramach Siódmego Programu Ramowego będą widoczne dopiero w dłuższym horyzoncie czasowym.

Literatura

Europejska Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej: geneza, doświadczenia, perspektywy, red. M.J. Fiszer, ISP PAN, Warszawa 2012.

Europejska Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej, red. M. Pietraś, K. Stachurska-Szczesiak, J. Misiągiewicz, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2012.

Kapuśniak T., *Wymiar Wschodni Europejskiej Polityki Sąsiedztwa Unii Europejskiej*, z. 42, Centrum Europejskie Natolin, Warszawa 2010.

³⁶ International Cooperation Activities of the Seventh Framework Programme's, Capacities Programme – Interim Evaluation, Report of the Expert Group, October 2010, s. 60.

Marcinkowska P., *Europejska Polityka Sąsiedztwa; Unia Europejska i jej sąsiedzi – wzajemne relacje i wyzwania*, Wydawnictwa UW, Warszawa 2011.

Dokumenty

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament; Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours, COM(2003) 104 final, Brussels, 11.03.2003.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Enhancing and Focusing EU international cooperation in research and innovation: A strategic approach (Text with EEA relevance), SWD(2012) 258 final, Brussels, 14.09.2012, COM(2012) 497 final.

Communication from the Commission; Paving the way for a New Neighbourhood Instrument, COM(2003) 393 final, Brussels, 1.07.2003.

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament; European Neighbourhood Policy; Strategy Paper, COM(2004) 373 final, Brussels, 12.05.2004.

Decyzja Rady z dnia 19 grudnia 2006 r. dotycząca programu szczegółowego „Ludzie”, wdrażającego Siódmy Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) (2006/973/WE).

Decyzja Rady z dnia 19 grudnia 2006 r. dotycząca programu szczegółowego „Możliwości”, wdrażającego Siódmy Program Ramowy Wspólnoty Europejskiej w zakresie badań, rozwoju technologicznego i demonstracji (2007–2013) (tekst mający znaczenie dla EOG) (2006/974/WE).

Decyzja Rady z dnia 3 grudnia 2013 r. ustanawiająca program szczegółowy wdrażający program „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) i uchylająca decyzje 2006/971/WE, 2006/972/WE, 2006/973/WE, 2006/974/WE i 2006/975/WE (tekst mający znaczenie dla EOG) (2013/743/UE).

FP6 Final Review: Subscription, Implementation, Participation, Brussels, June 2008.

Horizon 2020 Work Programme 2014–2015; 19. General Annexes [European Commission Decision C(2014) 4995 of 22 July 2014].

Impact assessment report on the specific programme International RTD Cooperation Fifth Framework Programme (1998–2002), Brussels 2005.

International Cooperation Activities of the Seventh Framework Programme's, Capacities Programme – Interim Evaluation, Report of the Expert Group, October 2010.

Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions; A new response to a changing neighbourhood, Brussels, 25.05.2011, COM(2011) 303 final.

Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczący ogólnej koncepcji umożliwienia krajom partnerskim objętym Europejską Polityką Sąsiedztwa uczestnictwa w agencjach i programach Wspólnoty, Bruksela, 4.12.2006, COM(2006) 724 final.

Sixth FP7 Monitoring Report, 7 August 2013.

Work Programme 2010, Capacities, Part 7, Activities of International Cooperation [European Commission C(2009) 5905 of 29 July 2009].

Strony WWW [dostęp 6.02.2015]

http://cordis.europa.eu/fp7/people/home_pl.html

http://cordis.europa.eu/project/rcn/94267_pl.html

http://eeas.europa.eu/delegations/china/eu_china/research_innovation/horizon2020/index_en.htm

<http://erc.europa.eu/about-erc/facts-and-figures>

<http://www.inco-eap.net/en/99.php>

<http://www.inco-eap.net/en/408.php>

http://www.inco-eap.net/_media/IncoNet_EaP_leaflet_web.pdf

<http://www.miraproject.eu/euro-mediterranean-innovation-space>

<http://www.miraproject.eu/project-mira/activities>

ENP States Activity in The Framework Programmes

The aim of the European Neighbourhood Policy is to search for a new quality of cooperation between the EU and the states whose membership in the European Union is not presently considered. After preparation in 2004 of basic assumptions of the policy, activity of the ENP states in the framework programmes became a matter of interest of this policy. The paper presents the place of the framework programs in the European Neighbourhood Policy and the changes in participation in subsequent framework programmes, starting from 2002. It focuses on the analysis of instruments available in the seventh framework programme presentation of main assumptions on cooperation between ENP partner states in the Horizon 2020 programme.

Keywords: European Neighbourhood Policy, Framework Programmes, Framework Programmes for Research and Technological Development, Common Foreign and Security Policy

La participation des pays de la PEV dans les programmes-cadres de recherche

L'objectif de la politique européenne de voisinage (PEV) est d'identifier d'une nouvelle dimension de la coopération entre l'UE et les pays dont l'adhésion à l'Union européenne n'est pas actuellement prise en considération. Le document présente la place des programmes-cadres dans la PEV et les changements dans la participation des pays de la PEV dans les programmes-cadres suivants, à partir de 2002. Il se concentre sur le septième programme-cadre et le programme Horizon 2020.

Mots-clés: Politique européenne de voisinage, Programmes-cadres, programmes-cadres de recherche et développement technologique, Politique étrangère et de sécurité commune

Участие стран ЕПС в рамочных программах

Целью Европейской политики соседства является поиск нового качества сотрудничества между ЕСи странами, которых членство в Европейском Союзе настоящее время не рассматривается. После разработки руководящих принципов политики в 2004 году, деятельность стран ЕПС в рамочных программах оказалась в сфере ее внимания. Статья представляет место рамочных программ в рамках Европейской политики соседства, анализируя содержание документов, составляющих правовую основу для программы политики, а также как изменения подвергались возможности участия стран ЕПС в рамочных программах, начиная с 2002 года. Основное внимание уделяется анализу инструментов, доступных в рамках седьмой рамочной программы. В статье также представлены основные принципы сотрудничества между странами ЕПС в рамках программы Горизонт 2020.

Ключевые слова: Европейская политика соседства, Рамочные программы, Рамочные программы ЕС по развитию научных исследований и технологий, Общая внешняя политика и политика безопасности